

НАЦИОНАЛЕН ВЕСТНИК

ТРАКИЯ

Брой 14 • год. CII • 28 юли 2023 г. • цена 1 лев

www.stdbg.org

Печатно издание: ISSN 1313-7611 • Онлайн издание: ISSN 2815-2638

Шипченските камбани оповестиха 110-ата годишнина от разорението на тракийските българи

На стр. 5

120 ГОДИНИ ОТ ИЛИНДЕНСКО-ПРЕОБРАЖЕНСКОТО ВЪСТАНИЕ

ЧЕТНИЧЕСТВОТО НА „РОДОПСКИТЕ КОМИТИ“ В ПЕРИОДА 1904–1912 Г.

ЗЛАТКА ПЕТРОВА,
ПРЕДСЕДАТЕЛ НА ТД
„РОДОПСКА СЛАВА“, ГР. СМОЛЯН

Илинденско-Преображенското въстание в Македония и Одринска Тракия през 1903 г. е продължение на българската национална революция от епохата на Възраждането. Въстанието е най-значителната изява в освободителните борби на българското население в Македония и Одринска Тракия, ръководени от ВМОРО. Народните маси в тези две области правят героичен опит по пътя на националното обединение успешно завършил с Балканската война през 1912 г.

Проучванията върху тази велика епопея от 1903 г. продължават и днес. Това паметно историческо събитие продължава да привлича вниманието на съвременната историография. Проблемът за въоръжената борба на ВМОРО и четническите действия в Македония и Одринско в периода след въстанието до Балканската война до сега са разглеждани за ограничен период от време и само като отделни аспекти. Проф. Тодор Петров от Центъра за военна история при ВА „Георги Раковски“ прави едно по цялостно изследване по темата, но без да засяга конкретно Ахъчелебийско-Скечански (Смолянско-Ксантийски) революционен район.

По тази проблематика изследователи и местните краеведи като Христо Караманджуков, Константин Канев и Петко Карапетков в по-ново време историците – доц. Христо Гиневски и Андрей Печилков публикуват проучванията си в отделни научни монографии.

Затова главната цел на моето научно съобщение, на базата на архивни материали от фонд „ВМОРО – Централни Родопи“, личните

фондове на участници във въстанието и революционната организация и „Колекция Балканска война „съхранявани в ТД „Държавен архив“ – Смолян както и на документи от Илинденско-Преображенското въстание във фондовете на РИМ „Стою Шишков“ – Смолян, е да се анализират сложния път, по който преминават ВМОРО и нейните четнически въоръжени формирования в Ахъчелебийски революционен район в периода след въстанието до Балканската война и спорните оценки за т.нар. „комитски чети“ или по-популярния „родопски комитлик“. Хронологично темата обхваща периода от официалното прекратяване на Илинденско-Преображенското въстание от ръководителите на ВМОРО през декември 1903 г. до началото на Балканската война.

Поради специфичните особености и фактори за региона в изследването условно ще разграничим два периода: първи период – от 1904 г. до Младотурската революция от 1908 г., и втори период – от 1908 г. до Балканската война от 1912 г. В началото ще акцентирам върху някои основните моменти в политиката на

турското правителство срещу четите на ВМОРО след Илинденско-Преображенското въстание, защото това има важно отношение към въпроса за състоянието на революционната организация в този край и тежката обстановка, в която те продължават да действат.

Турските власти използват Илинденско-Преображенското въстание, за да унищожат въстаническите бойни сили на ВМОРО – четите. Това не се осъществява напълно, но част от тях са разбити и разпръснати, а останалите се спасяват в свободна България. В поробените Македония, Одринско и част от Родопите остават малко чети, на които се възлага да поддържат духа на пострадалото население и да възстановят структурата на организацията.

Турското правителство, за да прекрати движението на въоръжените чети през границата, взема спешни мерки за усиление на граничните турски постове с военни подразделения. На дипломатическия фронт също се предприемат важни инициативи. През март 1904 г. е подписано българо-турско споразумение, което урежда редица спорни въпроси. В

член първи на документа се засяга именно този важен проблем за въоръжените формирования на ВМОРО. Според съглашението Княжество България се задължава „да попречи“ на образуването на въоръжени чети, насочени срещу империята, както и да ги приема на своя територия.

В края на юни 1904 г. инспекторът на румелийските вилаети Хилми паша започва да създава нови специални формирования от лека пехота (така нар. авджи табориловни дружини) в турската армия, имащи за цел преследването и унищожаването на четите на ВМОРО. През декември 1904 г. Министерският съвет на Османската империя приема специална „Инструкция за длъжностите и действията на подвижните и неподвижните военни отделения.“ Тя се състои от 24 члена за борба с четите на ВМОРО и според нея успоредно с новосъздадените табори в преследването на четите на вътрешната организация се препоръчва при необходимост да се включат жандармерийски части, както и административните власти. Член първи на тази Инструкция разпорежда: „От последните действия на ко-

митите се вижда, че те още продължават да се движат в разните райони. Затова всички войскови отделения трябва да се стараят да вдворят мир и спокойствие, като обхождат и претърсват постоянно селата и разните пунктове в своите райони.“ В първата половина на декември 1904 г. инструкцията е размножена и изпратена до всички авджи табори. В същото време нейното съдържание става известно на ЦК на ВМОРО, който я изпраща до всички районни началници и войводи за сведение. След разпространяването ѝ тя е отпечатана и в органа на Вътрешната организация в. „Революционен лист“, „за да могат повече другари да се запознаят с нея. Със същата цел е препечатана и поместена и в органа на Върховния македоно-одрински комитет в. Реформи.

Предприетите от турските власти действия срещу четите на ВМОРО скоро дават положителни резултати. Част от тях са унищожени, а други разпръснати. През 1906 г. в преследванията се практикува едновременно и повсеместно претърсване на много села, за да принудят четите да се укриват в труд-

нодостъпни планински райони и престояват на открито. Други мерки срещу четите са създаването на т. нар. турски комитети на религиозна основа и свикването на запасните (редифа) части.

През 1907–1908 г. се изгражда система от блокхаузи (масивни съоръжения от камък и дърво) за наблюдение и дълговременна отбрана по българо-турската граница, западно от Родопите. Целта е контрол и пресичане на пътищата за движение на четите. През декември 1907 г. със султански указ е утвърден нов проект за създаване на нова ловна бригада от три полка, дислоцирани в Солунски, Битолски и Скопски вилает. През февруари 1908 г. е формирана бригата с 64 патрулни отделения с по 50 души и 120 отряда за преследване с по 25–30 души всеки.

От посочените по-горе мерки на турските власти става ясно, че през този първи период от 1904 г. до 1908 г. физическото унищожаване на българските чети на ВМОРО вече е издигнато до степен държавна политика в Османската империя.

Продължава в следващия брой

ПОКАНА

за участие в похода на Тракийска национална инициатива „По пътя на преобразенци“

Уважаеми тракийци, членове на Съюза на тракийските дружества в България,

Каним Ви да се включите в Петия тракийски поход „По пътя на преобразенци“ на 19 август 2023 г.

Той се организира по повод 120 г. на Илинденско – Преображенското въстание. Целта е съхранение на паметта за участниците във въстанието, завещали ни достоен урок по родолюбие и патриотизъм.

Походът започва и завършва на Петрова нива, известна като Странджанското Оборище. Участниците в него се посрещат от председателя на СТДБ и кмета на Малко Търново.

Националното честване ще се проведе на 19 август 2023 г. на Петрова нива.

Очакваме Ви пред Паметника на Петрова нива от 09.00 ч. до 09.30 ч., от където ще стартира походът.

За информация – Димо Карабелов, 0885 32 89 91

РЕЗУЛТАТИ ОТ УЧЕНИЧЕСКИ КОНКУРС ЗА 2023 Г. НА ТРАКИЙСКО СДРУЖЕНИЕ „НАЦИОНАЛНА ИНИЦИАТИВА „ЗАВРЪЩАНЕ КЪМ КОРЕНИТЕ“ И „ПО ОБРАТНИЯ ПЪТ НА ДЕДИТЕ НИ“

Продължение от миналия брой

АВТОР: БОЖАНА БОГДАНОВА

КАЛОЯН ХАДЖИСТОЙЧЕВ, 15 год.

Гр. Сливен

1. Това разлистено дърво грабва с богатството на толкова много листенца, които са цялостта на един род, който знае и помни, и се гордее със своите герои. Зеленото – символизира живата памет. Смесената техника в комбинация с апликация е отлично решение и изпълнение.

ЖАНЕТ ПЕНЧЕВА, 7 клас

77-мо Основно училище „Св.св. Кирил и Методий“ – София

2. Обратно на разлистеното родово дърво, това изпълнение впечатлява с перфектната си форма. То самото е дърво от миналото, от древността, изглежда като вкаменено и никой не може да го помести и пречупи. И вpletените клонови подсказват за непокатим родов дух. Професионална техника на изпълнение.

ХАННА НАЧЕВА, 7 клас

77-мо Основно училище „Св.св. Кирил и Методий“ – София

3. Интересна интерпретация на темата. Чрез рисунка с фолклорни мотиви, мъжко хоро и разбира се – църквата, която е пазител на корените и родовата памет. Талантливо изпълнение в приятно цветово изпълнение.

ИСКРЕН АСЕНОВ, 6 клас

Основно училище „Васил Левски“ – с. Беглеж, област Плевен

4. АНИ ТОМОВА, 5 клас

77-мо Основно училище „Св.св. Кирил и Методий“ – София

5. КОСТАДИН ЙОРДАНОВ, 5 клас

77-мо Основно училище „Св.св. Кирил и Методий“ – София

6. АНИ ДИМИТРОВА, 6 клас

77-мо Основно училище „Св.св. Кирил и Методий“ – София

7. СВЕТЛА БОЖКОВА, 6 клас

77-мо Основно училище „Св.св. Кирил и Методий“ – София

8. Христо Симеонов, 6 клас

77-мо Основно училище „Св.св. Кирил и Методий“ – София

9. МАРИЯ РАЙЧЕВА, 7 клас

77-мо Основно училище „Св.св. Кирил и Методий“ – София

10. РОСЕН АСЕНОВ, 5 клас

Основно училище „Васил Левски“ – с. Беглеж, област Плевен

ПЪРВА ГРУПА

1. АЛЕКСАНДЪР ДИМИТРОВ, 3 клас

Частно начално училище „Милеа“ – София

2. АНТОНИО ЙОРДАНОВ, 2 клас

Частно начално училище „Милеа“ – София

3. ДАРИЯ ГЕШЕВА, 3 клас

Частно начално училище „Милеа“ – София

4. ДАВИД ПЕТКОВ, 2 клас

Частно начално училище „Милеа“ – София

5. РАЯ МИХАЙЛОВА, 3 клас

Частно начално училище „Милеа“ – София

6. БОРИСЛАВ БАТАА ТУНГАЛАГ

Частно начално училище „Милеа“ – София

7. КОНСТАНТИНА ЦВЕТКОВА, 1 клас

Частно начално училище „Милеа“ – София

ИЗВЪН РЕГЛАМЕНТА

Обич към семейството и разбиране, колко важно е да познаваме корените, миналото... Домът – най-хубавото място... Умения по изобразително изкуство и приложна техника и използвани всички елементи олицетворяващи техниката от живота...

ПОДГОТВИТЕЛНА ГРУПА

Частно начално училище „Милеа“ – София

1. ВАЛЕНТИН БОРИСОВ

2. ГЕОРГИ ГУНЧЕВ

3. ДИМИТЪР ГРИГОРОВ

4. ИВАН СНЕВЧЕЛИЕВ

5. ИВАН ТОДОРОВ

6. НОРА НЕДКОВА

ДЕТСКИ ГРАДИНИ

1. ГРУПА „ЧАРОВНИЦИ“

Детска градина „Чуден свят“ – Перник

2. БОЖИДАРА И МАРИЯ БОГОМИЛОВИ

ДГ „Валентина Терешкова“ – с. Ярджиловци, област Перник

3. ВЕЛИЗАРА СТОЯНОВА

Детска градина „Валентина Терешкова“ – с. Ярджиловци, област Перник

4. ВИОЛЕТА НЕДЯЛКОВА

ДГ „Валентина Терешкова“ – с. Ярджиловци, област Перник

5. ДГ „Райна Княгиня“ – с. Мещица, област Перник

Време и за завръщане към корените, и за родовата памет, и за дете изпаднало в беда...

„И В ДОБРО И В ЗЛО ПОМАГАЛИ СИ ДЕДИТЕ НИ“

Тракийско сдружение „Национална инициатива „Завръщане към корените“ и „По обратния път на дедите ни“ не спира и всяка година участва в благотворителни базари организирани в училищата... предоставя експонати все свързани с традициите, бита и обичаите на дедите... радва се и на голям интерес... и от тук и на набраните много повече средства... Организира и срещи с деца със специални потребности... носи радост и удовлетворение... и още и още...

Талантливата Георгия Райкова, народна певица, всеотдайна и неуморима, децата на Фолклорна формация „Житената питка“ към Софийска гимназия за хлебни и сладкарски технологии и децата на Художествен състав за пресъздаване на народни традиции и обичаи „Драгония“ към народно читалище „Драгоман 1925“ гр. Драгоман все участници в наши събития свързани с историята и съдбата на тракийските бежанци...

Боряна Райкова, зам.-директор на Софийска гимназия за хлебни и сладкарски технологии с огромното си сърце и душа и с нестихващата си доброта... и с дарената топлина...

ЗА РОДОЛЮБИЕТО...

За „Родовата памет е жива“...

За „Моето родословно дърво“...

Започва от „Моето семейство“...

А после за много от децата „изследователската работа“ продължава...

Връщат се... От поколение на поколение назад във времето...

Родителите, учителите помагат... По възрастните доизкусурият...

И заедно съпреживяват...

И заедно успяват и да се завърнат към родовите корени и да съберат, и да наредят и родословното дърво...

А после... Отново и отново „Изследователската работа“ продължава...

За корените... за клоните... за клонките...

УРОКЪТ ПО РОДОЛЮБИЕ ПАК ПРОДЪЛЖАВА...

Заедно с родители, учители, ръководители, директори, председатели, ... – и всичките те, все консултанти... Заедно с,

1. АЛБЕНА РОЙДЕВА, учител по история

Основно училище „Любен Каравелов“ – Хасково

2. АНЕЛИЯ ИВАНОВА, учител по БЕЛ

Българско училище „Иван Вазов“ – Париж, Франция

3. АСЯ ДИМИТРОВА, родител

4. АТАНАС АТАНАСОВ, учител по изобразително изкуство

77-мо Основно училище „Св.св. Кирил и Методий“ – София

5. ВАЛЕРИЯ СПАСОВА, учител по БЕЛ

61-во Основно училище „Св.св. Кирил и Методий“ – София

6. ВИКТОРИЯ ВУЦОВА, учител

Частно начално училище „Милеа“ – София

7. ДОРА ДИМИТРОВА, учител по БЕЛ

Българско училище „Иван Вазов“ – Париж, Франция

8. ЕЛЕНА ТОШЕВА, учител

Частно начално училище „Милеа“ – София

9. КАЛИНА БОНЕВА, учител

Частно начално училище „Милеа“ – София

10. КАТЯ ЗОГРАФОВА, художник

Ателие „Пъстроцвет“ – Казанлък

11. КОСТАДИНКА ДИМИТРОВА, потомка на тракийски бежанци

12. КРАСЕНА ХРИСТОВА, учител

Частно начално училище „Милеа“ – София

13. МАРИАНА МИЛЕВА, учител по БЕЛ

Професионална природо-математическа гимназия „Добри Чинтулов“ – Сливен

14. МАРИЯ ХАДЖИСТОЙЧЕВА, родител на Калоян и Николай Хаджистойчеви

15. ПЪННАР КЯЗИМ, родител на Нава Али Зинал

16. РЕНАТА ЦВЕТКОВА, учител по БЕЛ

Първа частна езикова гимназия „Уилям Шекспир-Интеллект Инвест“ – София

17. РЕНИ АНДОНОВА, родител на Леа Виктория Емил Дангова

18. РУМЯНА ЦВЕТЕВА, учител по биология и здравно образование

19. СВЕТОСЛАВ ГЕОРГИЕВ

Основно училище „Васил Левски“ – с. Беглеж, област Плевен

20. СТОЯН ПАНЧОВСКИ, учител по БЕЛ

1-во Средно училище „Пенчо Славейков“ – София

21. ЦВЕТЕЛИНА ВУТОВА, учител

Частно начално училище „Милеа“ – София

22. ЯНЕТА ДИМИТРОВА, учител по БЕЛ

Българско училище „Иван Вазов“ – Париж, Франция

ГОЛЯМАТА НАГРАДА, СПЕЦИАЛНИТЕ НАГРАДИ, ОТЛИЧИЯТА, ГРАМОТИТЕ, СВИТЪЦИТЕ КЪМ ТЯХ И СИМВОЛИЧНИТЕ ПОДАРЪЦИ СВЪРЗАНИ С ТРАДИЦИИТЕ, БИТА И ОБИЧАИТЕ НА ДЕДИТЕ НИ,

БЯХА ВРЪЧЕНИ ОТ,

Д-р Климент Христов, представител на Регионално управление на образованието София-град, старши експерт по административно обслужване и връзки с обществеността;

Г-н Краснодар Беломорски, зам.- председател на Съюза на тракийските дружества в България;

Г-жа Галина Рулева, журналист, автор на сборници с разкази;

Г-жа Боряна Райкова, зам.-директор на Софийска гимназия за хлебни и сладкарски технологии...

Поздравителни и благодарствени слова бяха поднесени още от г-жа Мария Хаджистойчева, родител на Николай и Калоян, г-н Краснодар Беломорски, зам.- председател на Съюза на тракийските дружества в България, г-жа Рената Цветкова, учител по БЕЛ, Първа частна езикова гимназия „Уилям Шекспир-Интеллект Инвест“ – София, ...

И нашата БЛАГОДАРНОСТ към всички, които отделят минути от забързаното си време, за да се случват прекрасните творби и инициативи...

И нашият РЕВЕРАНС към всички,

И с организираната и провежданата ежегодно от ТРАКИЙСКО СДРУЖЕНИЕ „НАЦИОНАЛНА ИНИЦИАТИВА „ЗАВРЪЩАНЕ КЪМ КОРЕНИТЕ“ и „ПО ОБРАТНИЯ ПЪТ НА ДЕДИТЕ НИ“

ЦЕРЕМОНИЯ ЗА ВРЪЧВАНЕ НА НАГРАДИ И ОТЛИЧИЯ И ГРАМОТИ на участниците в конкурси и инициативи на ТРАКИЙСКО СДРУЖЕНИЕ „НАЦИОНАЛНА ИНИЦИАТИВА „ЗАВРЪЩАНЕ КЪМ КОРЕНИТЕ“ и „ПО ОБРАТНИЯ ПЪТ НА ДЕДИТЕ НИ“

И с издавания ежегодно от ТРАКИЙСКО СДРУЖЕНИЕ „НАЦИОНАЛНА ИНИЦИАТИВА „ЗАВРЪЩАНЕ КЪМ КОРЕНИТЕ“ и „ПО ОБРАТНИЯ ПЪТ НА ДЕДИТЕ НИ“ – СВОЕОБРАЗЕН СВИТЪК – СБОРНИК със скътаните в него творби – есета, разкази и рисунки и за „Завръщане към корените“ и за „Моето родословно дърво“ и за „И в добро и зло помагали си дедите ни“... НАШИЯТ БЕЗЦЕНЕН ДАР...

С които върваме и ИСКРАТА все е ЗАПАЛЕНА, и ДИРЯТА все е ОСТАВЕНА...

МАКАР И РАНЕН, ЙОРДАН МАРКОВ СПАСИ КОМАНДИРА СИ

АВТОР: ИЛИАН НИКОЛОВ, ЛИТЕРАТУРЕН КЛУБ
„КРЪСТЪО ПИШУРКА“ ПРИ НАРОДНОТО
ЧИТАЛИЩЕ „ПОСТОЯНСТВО 1856“, ГР. ЛОМ.
ХУДОЖЕСТВЕН РЪКОВОДИТЕЛ: ЮЛИЙ ЙОРДАНОВ

Единадесет десетилетия изминаха откакто българският войник извърши своя нечуван героизъм по време на великата епопея на Балканските войни през 1912 и 1913 година. За една нощ превърналите се във воини български земеделски труженици и занаятчийи проявяват неопикуема храброст и само за месец успяват да поставят на колене петвековния си потисник – Османската империя. Онова, което днес силно впечатлява е фактът, че над сто години след Балканските войни имената на нашите предци, воювали, а мнозина и пролели кръвта си за постигането на националния идеал, тънат в забрава. Ето защо иска ми се да разкажа за един от плеядата – ломчанина Йордан Николов Марков – моят прапрадядо.

Особено осезаемо е неговото участие във военния конфликт между Османската империя и съюзените Сърбия, България, Гърция и Черна гора, продължил от 26 септември (9 октомври по нов стил) 1912 до 17 (30) май 1913 година. Победата на съюзниците слага край на петвековното османско господство на Балканския полуостров.

В Източна Тракия от началото на октомври до загишието в бойните действия през ноември се разгръщат три големи сражения между българските и турските войски. В хода на Лозенградската операция на 9–10 октомври турската Източна армия начело с Абдулах паша настъпва от Одрин и Лозенград на север, но преди да стигне границата се сблъсква с настъпващата насреща й Първа българска армия, която отбива опита ѝ за излаз на Одринския гарнизон. Десният турски фланг попада под ударите на Трета българска армия, извършила преход през Странджа иззад Първа армия. Основните боеве се водят край селата Муратчалъ и Кайпа, Гечкенли, Селиолу, Ескиполос, Петра и Ериклер. Турските войски са обърнати в бягство и на 11 октомври българите завладяват без бой Лозенград и укрепленията му.

След тази победа новосъздадената

Първа източна армия заема района около Люлебургас, а Втора се разполага в околностите на Бунархисар. На 15 октомври те се сблъскват с напредващата Трета, подкрепена по-късно и от Първа българска армия. Сражението продъл-

жава шест дни при числен превес на турците и променлив успех. Противниците от двете страни на фронтовата линия дават общо над 40 000 убити и ранени. Опитът на турския командващ Махмуд Мухтар паша да пробие левия фланг на

българите, за да си върне Лозенград, е пресечен. Под общото командване на генерал Радко Димитриев двете български армии постигат решителен успех с пробив в центъра на турската отбрана.

Тогава нашият генерален щаб, народът и армията показват на Европа и света каква трябва да бъде една съвременна войска, каква е съвременната война и как една малка и спокойна земеделска България за няколко дни се превръща във „въоръжен народ“. Започва масова мобилизация. Вместо за седем денонощия тя е завършена за три. Двадесет и седем годишният Йордан Марков е сред мобилизираните. Войските напускат казармите и тръгват за фронта. Дядо ми е в състава на създадения при военната реформа през 1890 година 21-и пехотен Средногорски полк. Тогава от дванадесет пехотни полка с четиридружинен състав се създават 24 полка с две дружинен състав. От 9-и пехотен полк се отделят 3-а и 4-а дружини и така се формира 21-и пехотен полк, чийто гарнизон е в Пловдив. Един от първите му командири е полковник Матинчев, а първият капелмайстор е Емануил Манолов. Към 1 септември 1912 година полкът се командва от полковник Владимир Серафимов.

По зова на бойната тръба телеграмата за обявяване на мобилизацията е получена в полка на 17 септември в 16 часа. Само няколко часа по-късно започват да пристигат запасните. Полковник Серафимов отбелязва в дневника си „...18.09.1912 година, Пловдив... до вечерта се явиха 6723 запасни долни (в смисъл – младши) чинове“.

След напускане на казармите трета дружина се разполага в района на Широка лъка. Полкът настъпва към Девин в три колони. Лявата колона в чийто състав е 3-а дружина с 8-а планинска скорострелна батарея под командването на подполковник Тодор Шарлаганджиев настъпва от Чепеларе към Рожен и отбранява границата. Тази колона има съдържачи действия. Към 29 септември срещу нея са насочени 1000 души башибозук в с. Давуткьой (Давидково); 1200 войници в с. Карлък (Снеготин); 2 табора и едно планинско артилерийско отделение в село Палас (Рудозем); в Девин и Търмъш по един табора пехота.

Лявата колона на полка заедно с граничните роти отбранява границата до овладяването на Търмъш. Противникът настъпва яростно и това принуждава подполковник Шарлаганджиев да иска разрешение за отход на по-изгоден рубеж. Командирът на бригадата не разрешава. Яростното настъпление на противника заблуждава подполковник Шарлаганджиев за вражеските сили.

Твърдата отбрана позволява няколко турски атаки да бъдат отблъснати. И точно тук се завързва голямо сражение. В една от битките намиращият се на сантиметри от Йордан Марков подполковник е ранен. Бойният огън не спира. Виждайки продължаващата ситуация, дядо ми ляга върху ранения си командир и с тялото си го закрива изцяло. След това, здраво хванал се за него, успява да го изтегли на по-безопасно място.

УЧЕНИЧЕСКИ КОНКУРС В ПОМОРИЕ, ПОСВЕТЕН НА „110 ГОДИНИ ОТ НАЧАЛОТО НА БАЛКАНСКИТЕ ВОЙНИ (1912–1913 Г.) И НАЦИОНАЛНИЯТ ИДЕАЛ ЗА ЕДИНЕНИЕ НА БЪЛГАРИЯ

ВАЛЯ ГЕОРГИЕВА

Ученици от цяла България участваха в конкурса, организиран от СНЦ „Граждани за Поморие“ и Фондация „25 века Поморие“ за есе на тема: „110 години от началото на Балканските войни (1912–1913 г.) и Националният идеал за единение на

България“.

През 2023 г. се навършват 110 години от Балканските войни които слагат съдобен отпечатък върху развитието на българския народ и държава. Те оставят белег в живота на всяко семейство и населено място, в родовата памет на участниците в тях – на фронта и в тила, сред бежанците

и приемащите ги в страната българи.

Много бяха младите хора, участници в конкурса, които получиха грамота за отлично представяне и книгата „Via Anchialika“, която ще ги запознае с античния град Анхиа-ло (Поморие). Сред тях се откроява творбата на Илиан Николов, която в „Тракия“ публикува в днешния брой.

ДВЕ ИСТОРИЧЕСКИ ГОДИШНИНИ ПОЧЕТОХА ТРАКИЙЦИ ОТ ХАСКОВО И МАДЖАРОВО

ЗЛАТКА МИХАЙЛОВА
СНИМКИ ЯНКО НАЙДЕНОВ

Тракийското дружество „Георги Сапунаров“ и читалище „Тракия“ в Хасково заедно с читалище „Н. Вапцаров“ в Маджарово отбелязаха 120 г от Илинденско-Преображенското въстание и 110 г от разорението на тракийските българи. За тези важни дати в тракийския и в националния календар припомни председателят на дружеството Кирил Сарджев. Маджарово е наш добър партньор, най-вече в провеждането на ежегодния национален Ден на тракийската памет, посочи той на творческата среща и разказа за започналото мащабно обновление на Пантеона-костница и района около него.

Продължава на 6-а стр.

ТРАКИЙЦИ ОТ СТАРА ЗАГОРА ПОСЕТИХА РОДНИТЕ МЕСТА НА ДЕДИТЕ СИ В ОДРИНСКА ТРАКИЯ И МАЛА АЗИЯ

На 29 юни – 3 юли 2023 г., представители на Тракийско дружество „Одринска епопея“, Стара Загора, осъществиха отдавна чакано пътуване до родните места на своите деди в Одринска Тракия и Мала Азия.

Посетени бяха гр. Узункюпрю и Бурса, селата Тъойбелен и Мандър (Мурадие), най-дългият висящ мост „Чанаккале – 1915“, желязната църква „Свети Стефан“, Българската Екзархия и бившата църква „Света София“ в Истанбул, остров Буюк Ада.

В Истанбул тракийци се срещнаха с доскорошния председател на българската общност в Истанбул Васил Лиязе, на когото подариха икона, а той дари на Старозагорското дружество книгата „Българите – забравената общност на стария Истанбул“.

Продължава от 7-а стр.

ШИПЧЕНСКИТЕ КАМБАНИ ОПОВЕСТИХА 110-АТА ГОДИШНИНА ОТ РАЗОРЕНИЕТО НА ТРАКИЙСКИТЕ БЪЛГАРИ

На 8 юли 2023 г. в 10 ч. в Шипченския манастир беше отслужена панихида по повод 110 г. от разорението на тракийските българи от Одринска и Беломорска Тракия през 1913 г. Бяха запалени свещи в памет на загиналите.

В с. Шейново пред паметника на свободата преди 30 години, потомци на бежанци и живи свидетели донасят пръст от Бойдиновия мост, където на 7 юли 1913 г. е избито почти цялото мъжко население. Най-голямото българско село дава 1 130 жертви.

Пред възпоменателната плоча пред-

седателят на казанлъжското тракийското дружество г-жа София Дончева произнесе кратко слово, преля с вино гроба, а на присъстващите бяха раздадени хляб и жито. С едноминутно мълчание беше почетена паметта на жертвите. Цветя и венци поднесоха: Община Казанлък, Тракийско дружество „Капитан Петко войвода“, Казанлък, Тракийско дружество „Петър Киприлов“, гр. Айтос, КНСБ „Арсенал“ и тракийските дружества от Крън, Енина и Бузовград.

С внимание бяха изслушани поздравителния адрес на тракийката Галина

Стоянова – кмет на Община Казанлък и рецитала „Познавате ли щастливи бежанци“ по стихове на поетесата Елена Великова от Бургас. Гостите от Айтос получиха подаръци от ИМ „Искра“ и поставиха цветя на семейната плоча-барелеф на Рада Кравкова и Петко войвода.

Мероприятието премина под мотото „Не сте забравени, тракийски светци. Не забравяйте, но не отмъщавайте!“ За това паметно събитие организаторите поднасят благодарност спонсорите – Община Казанлък, КНСБ „Арсенал“ и аптека „Апостолюв“.

МАКАР И РАНЕН, ЙОРДАН МАРКОВ СПАСИ...

Продължение от 3-а стр.

Но... приближаващият турчин удря с все сила със сабята си Марков и го ранява в областта на шията. Лявата колона на полка остава в отбрана и засилва фортификацията на позицията. На осми октомври двете колони на полка продължават настъплението към Девин. Дясната колона, предвождана от подполковник Долапчиев, започва настъплението в 7 часа сутринта и в 9 часа влиза в Девин, където вече я е изпреварила 3-а рота. Към 11 часа в града вече е и средната колона на полка предвождана от полковник Серафимов. Войниците са посрещнати с радост от населението.

Настанени в лазарета за лечение, Йордан Марков и подполковник Шарлаганджиев са легло до легло. В момент на просветление двамата бойци си припомнят хода на бойните действия. Узнал истината за своето спасение, командирът предлага прапрадядо ми за повишение в старши чин.

Разбира се, това е награда, която окриля младия мъж, ала той няма с кого да сподели радостта си. Останал шестгодишен сирак – без баща и майка, които са съсечени от турския ятаган – тракийският бежанец в една мразовита зимна нощ той е принуден по къси панталонки и бос по налъми да търси завет до един дюкян на главната улица в Лом. Не щеш ли покрай него минава един от бръсна-

рите и като вижда малкия, го съжалява. Взема го със себе си и го отвежда в бръснарницата. Там го приютява и му дава възможност да учи занаят още от ранна възраст. Малкият Данчо се хваща здраво за работата си и овладява бръснарството. Винаги е учтив с клиентите, помага и в домакинството на своя майстор. Така минават година след година, докато – навършил пълнолетие – се явява на изпит за калфа и го издържа успешно. После идва казармата – служи в Шуменския полк. Като артилерист години по-късно е мобилизиран и участва в Балканската, Междусъюзническата и Първата световна война.

Завърнал се от фронта, Йордан Марков пак хваща бръснача. Преминава от а-

до я – цялата стълбица на занаятчийската професия и става един от най-предпочитаните майстори-бръснари в Лом. В бръснарницата му, разположена в самия център на града, постоянни клиенти са уважаваните авторитети: кметове, търговци, народни представители, учители, адвокати.

Послеслов

Аз съм на 18 години. За живота на нашия предшественик Йордан Марков разказаното се предава от поколение на поколение. Това, което пиша в есето си, ми е разказано от дядо ми.

Моят прапрадядо е бежанец от Тракия. Още малък – 5-6-годишен остава сирак. Родителите му са съсечени за неподчинение пред османлиите.

На нивичката, която са имали и изкарвали прехраната си, бащата и майката орали. Минали трима турски аскери. Харесала им майката на прапрадядо ми. Слезли от конете и поискали храна. Родителите им дали каквото имали, ама пиене не им дали, защото нямали. Тогава единият от аскерите праща жената да донесе от къщи. Нямащо какво да прави и тя тръгнала. А той се качил на коня си, настигнал я недалеч от нивата и я изнасил. Останалите два последвали примера му. Бащата на прапрадядо усетил злостното дело на турците, грабнал манарчето, което носел и тръгнал след тях, като се опитал да спаси съпругата си. Но... напразно. Турците го съсекли, а след като още по веднъж изнасилили майката на прапрадядо ми, също я съсекли. Така прапрадядо останал сирак. Със свой братовчед избягали от родната си Тракия и побягнали на север. Стигнали Дунава и се установили в Лом.

•Завръщане на войските от бойното поле на 10 юли 1913 г. в гр. Лом

ДВЕ ИСТОРИЧЕСКИ ГОДИШНИНИ ПОЧЕТОХА...

Продължение от 4-а стр.

Община Маджарово пази своята история, свързана с преклонението всяка есен пред загиналите тракийски бежанци, гордеем се и с природните забележителности, които привличат много туристи, каза Татяна Стоянова, председател и секретар на читалище „Н. Вапцаров“ в община Маджарово. Певческата група „Иглика“

при маджаровското читалище изпълни песен за войводите – закрилници Руси Славов и Димитър Маджаров и други творби по текст и композиция на Стефан Милев, ръководител на формацията. Маджаровки показаха и красива женска народна носия, характерна за този край. Всички пригласяха на хасковската вокална група „Тракийска дъга“, която изпя химна „Ясен месец“ и „Петко ле,

капитанине“. Новият диригент на певците Даниел Ленков се изяви и в дует с младата изпълнителка Николинка Георгиева. Към музикалната програма се присъединиха и сестрите Татяна и Надя Димови от вокалната група „Лотос бял“.

Председателят на хасковското читалище Димитрийка Христова подари книги за маджаров-

ската читалищна библиотека, сред които е последния том „Тракия“, издание на местния филиал на Тракийския научен институт. На свой ред Стефан Милев дари на домакинските екземпляри от своите книги, по-

следната от които е посветена на 100-годишнината на училище „Димитър Маджаров“ в Маджарово, основавано след като тракийски бежанци се заселват в тогавашното село Ятаджик.

ПРЕДСЕДАТЕЛЯТ НА СТДБ УЧАСТВА В ОБЩОТО СЪБРАНИЕ НА РАО „ТРАКИЯ“

Сесия на Общото събрание на РАО „Тракия“ и дискуссионен форум по актуални теми за местните власти се проведе на 5 и 6 юли 2023 г. в Поморие.

Бяха приети отчетите на ръководните органи на Асоциацията за 2022 г., както и проектобюджет и програма за дейността за 2023 г.

В своето приветствие Председателят на Управителния съвет на РАО „Тракия“ и кмет на община Сливен г-н Стефан Радев заяви, че

въпреки трудностите, е създадена атмосфера на партньорство и разбирателство, с осъзнатата необходимост от съзидание. И изрази надежда, че и през настоящата 2023 г. година работните срещи Асоциацията ще помагат за решаване на трудности и проблеми, като подчерта, че РАО „Тракия“ е мощен инструмент за междуобщинско сътрудничество.

В дискусиата се включи и Шюкрю Генч, кмет на община Сарьер, Истанбул, който е и член на Управи-

телния съвет на Съюза на общините от Тракия, Турция. Той сподели, че турските общини се сблъскват със сходни проблеми – последиците от ковид пандемията и войната в Украйна, недостигът на финансови средства и др.

Обсъдени бяха възможностите за съвместни проекти между членуващи общини в двете сдружения по Програма Интеррег за трансгранично сътрудничество България – Турция.

Честито!

Централното ръководство на Съюза на тракийските дружества в България и редакционната колегия на вестник „Тракия“ честити на рождениците на Съюза през месец август:

- Алексей Беленкий – София 7 август 1965 г.
- Милица Ковачева – Карнобат 7 август 1937 г.
- Георги Анастасов – Асеновград 7 август 1960 г.
- Плума Димитрова – Осеново 18 август 1968 г.
- Янка Дойнова 11 август 1951 г.
- Нели Кондузова – Ивайловград 12 август 1959 г.
- Иванка Илиевска – Кърджали 14 август
- Маринка Грудева – с. Ген. Инзово.. 20 август 1955 г.
- Божанка Богданова – София..... 20 август 1950 г.
- Михаил Димитров – Любимец..... 26 август 1967 г.
- Димитър Пантелеев – София..... 27 август 1946 г.
- Тони Вашков – Плевен..... 27 август 1962 г.

ТРАКИЙЦИ ОТ СТАРА ЗАГОРА ПОСЕТИХА РОДНИТЕ МЕСТА...

Продължение в снимки от 4-а стр.

ТРАКИЯ – Орган на Съюза на тракийските дружества в България – София 1000, ул. „Стефан Караджа“ 7-А, тел.: 02/987 48 96 Печат: НЮЗПРИНТ ЕООД

Абонирайте се!

Каталожен номер

759

Издава: Върховният комитет

Редакционна колегия: Главен редактор д-р Ваня ИВАНОВА, чл.-кор. на БАН проф. Васил ПРОДАНОВ, чл. кор. на БАН Иван ГРАНИТСКИ, д-р Динко СТРАНСКИ, Мария БОЖКОВА, Хубен СТЕФАНОВ; [Тодор КОРУЕВ] Дизайн: Мария БУДЕВА; e-mail: stdb_sofia@abv.bg, факс: 02/987 57 53

БАНКОВА СМЕТКА
СТДБ (за вестника)

IBAN: BG34STSA93000001682816 BIC: STSABGSF
Банка ДСК ЕАД, клон 1, ул. „Княз Ал. Батенберг“ – София 1000

КОРЕСПОНДЕНТИ: Недка ГОСПОДИНОВА (Перник) – 076/60 13 67; Димитринка СМОЛЕВА (София) – 02/412 12 36, 0886 746 044; Златка Янева (Сливен) – 0897601560; Анета Георгиева (Хасково) – 0894 044 420; Веска Ламбова (Шумен) – 0877 71 85 03; Мария ИВАНОВА (Ямбол) – 046/66 35 40

Изпращайте текстове не по-дълги от 4 стандартни машинописни страници (1800 знака). Хонорари за публикуването им не се дават.

ЕДИН МОРЯК С РОДОПСКИ КОРЕНИ СЕ БОРИ ЗА ЧИСТИ И МИРНИ ОКЕАНИ – ПОСВЕЩАВА СЕ НА СВЕТОВНИЯТ ДЕН НА ОКЕАНА

МОНОГРАФИЯТА „НА ОКЕАНА С ЛЮБОВ, ВЯРА И НАДЕЖДА“ С НОВО ГОЛЯМО МЕЖДУНАРОДНО ПРИЗНАНИЕ В НАВЕЧЕРИЕТО НА 24 МАЙ 2023 Г.

Книгата през 2023 година е предикат на Първия международен договор за защита на екосистемите в открито море!

Продължение от миналия брой

ПРЕДЛОЖЕНИЕ: В Десетилетието на науките за Океана 2021–2030 да бъдат разработени и приети за изпълнение Национална морска Доктрина и Национална морска стратегия!

Всяка една от главите (песните) на книгата, се предхожда от картина на фар по черноморското крайбрежие, рисувани от художничката на книгата Сияна Струнчева.

Първа Океанска песен: Океанът свързва хората с Мир, Труд и Любов

1.1. Черно море: пзел от въоръжени конфликти или море от възможности и синергия през третото хилядолетие? Разпознаваме ли Черноморските послания и ще се вслушаме ли в тях?

(Черноморска зона за сътрудничество и благоденствие)

1.2. Морски бизнес: Синята ни икономика дава работа на 118 000 души.

1.3. Триадата на безопасността и сигурността – нова визия на науката за Океана за безопасността и сигурността на корабоплаването.

Втора Океанска песен: Десетилетието на ООН за Океана – признателност към славните достижения в миналото, дързост за нови хоризонти, модерна визия за океаните и моретата

2.1. Българска гордост: Подводният експеримент „Хеброс ‘67“ – изводи, поуки и перспективи за подводно дело и подводните изследвания

2.2. Меден призив от поречието на Марица за приоритети и иновативни стратегически инфраструктурни проекти през Десетилетието на науките за океана в интерес на устойчивото развитие (2021 г.–2030 г.)

Трета Океанска песен: Моряците и корабните екипажи – новите герои на света. Възхваля на мореплавателите и техните семейства.

3.1. Възхваля към моряците и моряшките семейства в условията на световната пандемия COVID-19. Посвещава се на X Международен ден на моряка 25 юни 2020 г. и на моряците като Ключовите работници в глобалната криза Day of the Seafarer ‘2020 Campaign – Seafarers are Key Workers.

3.2. Корабните сирени вият и напомнят на правителствата за кризата със смяната на екипажи-

Капитан 1 ранг Михаил Вячеславович Юрченко, директор на Музея по история на подводните сили на Русия „А. И. Маринеско“

те! Хуманитарната криза, с която се сблъскват моряците и моряшките семейства, има значение за всички нас! Ще се вслуша ли властта в моряшкия протест?

Четвърта Океанска песен: Разбирането на Океана изисква първо да се разбираме един с друг: Психотерапията – новата наука за човека

4.1. Хигиена на душата при пандемията COVID-19. За психичното здраве, психичната защита и психосоциалната подкрепа в екстремалните ситуации

4.2. Психотерапията – новата наука за човека! Деветият световен конгрес по психотерапия 2020-2021 – начало на нова епоха в психотерапията

4.3. Позитивната динамическа психотерапия като научна система от холистически възгледи за планетарното здраве на човечеството и за новия мироглед и устройството на света през XXI век

4.4. Възможности за приложение на Сугестопедията за формиране и развитие на комуникативните умения и управленската култура на морските командни кадри като фактор за безопасността на корабоплаването през XXI век (иновации в морското образование на бъдещето)

Пета Океанска песен:

Най-ярката звезда над Океана се нарича Моряшката любов! Вапцаровските песни сродиха морето и машините с човешката душа и възпяха вярата и любовта, свободата и мира.

Светът и България имат нужда от Вапцаровска морска магистрала за Десетилетието на науките за Океана

5.1. Вапцаров – най-песеният поет в света! Да се учреди Вапцаровска международна премия „Морето и машините“!

(Петра Ташева, интервю с професор д.пс.н. Илия Пеев по случай неговата 70-годишнина)

5.2. Вапцаровска международна премия „Морето и машините“. Вапцаровският випуск (1948–1953) и моряците от Военния и Търговския флот искат да се учреди Президентска награда Вапцаровска международна премия „Морето и машините“

5.3. Приносът на Никола Вапцаров за утвърждаване на България като Държава на Духа

5.4. Решение на Международния съюз на писателите (МСП) „Св. Св. Кирил и Методий“ от 12.09.2019 година за оказване на подкрепа на предложението за учредяване на Президентска награда Вапцаровска международна премия „Морето и машините“

5.5. Световна новина от 31

октомври 2020 г.: Учени открива уникалните възможности за приложение на поезията на Никола Вапцаров в психотерапията и арттерапията със силата на нейната Вяра, Надежда, Кураж, Любов. Оптимизъм.

5.6. За него – Живота – направи бих всичко: Подкрепа от кмета на община Банско, господин Иван Кадев, за Вапцаровската премия по повод Десетилетието на ООН за науката за океана (2021–2030)

5.7. Научна подкрепа от Морския институт на Украйна за Вапцаровската международна премия „Морето и машините“ по повод Десетилетието на ООН за науката за океана (2021–2030) Започнахме и завършваме нашето поствествование с книгата: На Океана с любов, вяра и надежда. Песен за петте океана. Пет океански песни.

Посланието на книгата и на Десетилетието на науките за Океана (2021–2030) е: Човешката цивилизация, Планетата Земя и Петте Океана са в опасност! Ще оцелеят ли?

Хората ще живеят заедно с Океана, докато има ЛЮБОВ и ДЕЦА – бъдещето на света! За да оцелее, човечеството трябва да се отнася към себе си, към ДЕЦАТА и към ОКЕАНА с Любов, Вяра и Надежда!

Изключително силно, незабравимо изказване от страна на участниците в конференцията направи капитан 1 ранг Михаил Вячеславович Юрченко, Директор на Музея по история на подводните сили на Русия „А. И. Маринеско“. Той благодари на професор д.пс.н. Илия Пеев за монографията „На Океана с любов, вяра и надежда“ и я оцени с превъзходни оценки. Такава оценка, изказана от офицер, служил на ядрена подводница, звучи за нас гордо и задължаващо! Убеден съм, че всички участници в конференцията ще запомнят за цял живот неговото емоционално изказване за любовта към морето и морската служба. Само потомствен моряк като капитан 1 ранг Михаил Вячеславович Юрченко, четвърто поколение моряк от града на морската слава Севастопол, може да отвори цялото си сърце за Морето и Океана. О, не! Това не беше просто слово за морска книга, а по-скоро Океанска симфония, извираща дълбоко от душата, сърцето и интелекта на ветерана-подводничар!

И нещо свръх-любопитно от научна гледна точка, нещо като изследователска задача за морските учени от целия свят. Неговият дядо по бащина линия е Фьдор Макарович Юрченко (17.09.1910–24.02.1996), майор от ВМФ, служил в Далечния Изток в п. Промысловка. Бащата на неговия дядо е бил българин-

моряк, за когото обаче нямаме почти никаква информация! В допълнителната кореспонденция с капитан 1 ранг Михаил Вячеславович Юрченко след конференцията, не можахме да научим нещо повече и това остава задача за бъдещите поколения морски изследователи!

Ето оригиналния отговор до мене от капитан 1 ранг Михаил Вячеславович Юрченко, без превод и без редакторска намеса (22.05.2023 17:37 h):

„Уважаемый профессор!

Про отца моего деда не было конкретной информации даже у самого деда, так как его не стало, когда дед был ещё маленьким, но то, что его отец болгарин и моряк, ему говорили и мать и отчим. К сожалению, больше информации нет.“

Професор д.пс.н. Илия Пеев ipreev@abv.bg

Музей истории подводных сил России

mipsrm@list.ru

С Уважением,

СПБ ГБУК „Музей истории подводных сил России им. А.И. Маринеско“

Санкт-Петербург, Кондратьевский пр., д.83, к.1

+ 7 (812) 246-49-87

<http://музеймаринеско.рф/>

<https://vk.com/clubmipsrm>

Още една морска изследователска тръпка се отваря в края на статията. Неговият дядо по майчина линия е капитан I ранг, подводничар, Александр Васильевич Кочетков (9.06.1915–19.04.1984). Той има огромен принос в създаването на дивизион подводници за Военноморските сили на Република България, което също е почти неизвестно у нас като историческа информация. Капитан I ранг Михаил Вячеславович Юрченко се ангажира в обзорно бъдеще да ни изпрати малко повече информация за този исторически факт.

Какъв по-прекрасен начин и каква по-силна символика за завършване обсъждането на моята монография „На Океана с любов, вяра и надежда“, посветена на обявеното от ООН на 5 декември 2017 година. Десетилетие на науките за океана в интерес на устойчивото развитие (2021 г.–2030 г.) и на моето моряшко семейство и на всички моряшки семейства по света в Голямата зала на Щаб-квартирата на Руското географско дружество в Санкт Петербург на 17 май 2023 година!

Кореспонденция:

Професор д.пс.н. Илия Петров Пеев

E-mail: ipreev@abv.bg

Mobile: + 359 898 359 647 (Viber & WhatsApp)

Home: + 359 52 757 472

гр. Варна